

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo je v Mariboru.
Ruška cesta, poštni predal 22.
Rokopisi se ne vračajo. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo.
Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Ljubljana VII, Zadržni dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za izo-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
belo tiskana beseda stane Din 1.—. Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta D. 1.50. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 78.

Sreda 24. septembra 1930.

Leto V.

Nova era.

Izjave vlade v Beogradu napo-
vedujejo v Jugoslaviji novo ero
razvoja. Režim skuša po svojih
lastnih izjavah koncentrirati poli-
tične in gospodarske sile v novi
vsedrjavni grupaciji, ki naj bi tvo-
rila bodočo državno stranko. Pre-
nehati mora vsakršni regionalni,
plemenski in verski idiom, ki bi o-
grožal državno edinstvo. To je cilj
zadnjih deklaracij vlade.

V deklaracijah je prav za prav
poudarjena le državna miselnost, ki
je podlaga za vsako meščansko dr-
žavo, ker smatra sedanja vlada, da
te miselnosti prej ni bilo.

V resnici je izgledalo na zunaj,
da tvorijo to državno razni elementi,
ki bi radi imeli nove državne meje,
morda novo vojno, in doma razne
zgodovinske, verske in plemenske
privilegije, ki v današnji dobi nima-
jo več pomena. Ali to so bili le po-
samezniki, večinoma meščanski de-
magogi, kakor danes razvoj jasno
kaže. Glavni vzrok razmeram, po-
leg ideološke naivnosti, je bilo po-
manjkanje čuta za demokracijo in
odgovornost na celi črti.

Res je, da druge stranke, razen
socialistične, načela edinstvenosti
države niso dosledno poudarjale.
Stranke so bile skoro brez izjeme
nedosledne, nezanesljive, da ne bo-
mo rekli neznačajne ali brezprogra-
matične. To je jako značilno, a tudi
jako karakteristično znamenje ve-
čine bivših političnih strank — za
bodočnost.

Vladne deklaracije govore torej
samo o stranki z državno misel-
nostjo. Pri tem vlada nedvomno
misli in želi, da dobi v novo stranko
svoje najboljšje značaje.

Deklaracije vlade pa vsaj dose-
daj še ne omenjajo socialnopolitič-
nih grupacij v državi. Državna mis-
elnost je pojem, ki sicer ustvarja
socialno ali politično celoto, v kate-
ri imamo različne interese, social-
ne, gospodarske, časih tudi kultur-
ne. Te interese pa mora ta pisana
družba reševati med seboj, kar šele
pomeni politično življenje v edin-
stveni državi.

Državna miselnost
še ni politika, državna miselnost je
čut skupnosti, ki ustvarja meje, v
katerem se giblje javno življenje,
v katerem se giblje javno življenje.
Neobhodno potrebno je torej,
da se da razmaha tudi tem intere-
som, predvsem delavskim, ki brez
političnega udeleženja ne more-
jo braniti svojih najvitalnejših so-
cialnih interesov.

V stranki, ki bi bila samo ideo-
loško za edinstvenost države, ne bi
se mogla reševati druga ožja, zlasti
ne socialnopolitična vprašanja, ker
so to vprašanja delavskega razre-
da, ki v novi stranki, ki bo pred-
vsem meščanska, podjetniška, ne bi
dobil odgovarjajočega zastopstva.

Rusija in vprašanje miru.

Velesile ne jemljejo resno vpraša-
nja razorožitve.

Lunačarski je izjavil ameriške-
mu novinarju, da bo stavil na pri-
hodnji seji pripravljalne razorožit-
vene komisije Društva narodov Lit-
vinov predlog za radikalno razoro-
žitev. Rekel je, da velesile ne jem-
ljejo resno vprašanja razorožitve in
da se Rusija oborožuje, ker se ob-
orožujejo sosedi. Jezil se je na Polj-
sko, češ, da pripravlja vojno, da bo
gorje Poljski, če prične z vojno pro-
ti Rusiji. — Diplomati so menda vsi
enaki: groze, da zbuja grožnje in
ustvarjajo zapletljive.

Izpreobrnjenje bivših samo- stojnih demokratov.

Bivši pristaši samostojnih Demokratov v Splitu in nova
orijentacija.

Dne 21. t. m. so se sestali v Spli-
tu bivši pripadniki SDS, kjer so skle-
nili izjavo s štirimi točkami.

V prvi točki pravijo, da je njih
stranka pod pritiskom težkih do-
godkov ter nerazumevanja državne
politike po tedanjih parlamentarnih
voditeljev krenila z osnovne ideje
narodnega edinstva ter unitarne na-
cionalne države, ki je bila raison
d'etre te stranke...

V drugi točki pravijo, da je kra-
ljev manifest zavrnil državno poli-
tiko na edino zdravo in mogočo
podlago državnega edinstva.

V tretji točki pravijo, da vlada

vrši večji del osnovnega programa
SDS.

V četrti točki poudarja izjava, da
zahteva mednarodni moment čim
hitrejšo konsolidacijo. Materielne
potrebe države in konsolidacija na-
roda zahtevata imperativno dolžnost,
da se ne glede na prejšnje razmere,
nobena enota ne sme odreči aktiv-
nega sodelovanja.

Sklep so podpisali: dr. Prvislav
Grisogono, dr. Vlado Matošić, Duje
Ivanišević in Mirko Krstulović.

Izjava je zgodovinsko važna, ker
potrjuje v prvi točki naše mnenje o
bivših meščanskih strankah.

Nemška vlada izjavlja.

Kancler ni pričakoval takega rezultata.

Nemški kancler Brüning je hotel
po volitvah nastopiti dopust. Re-
zultat volitev pa ga je presenetil,
ker je pričakoval, da se bodo nie-
gove vladne stranke pri volitvah
ojačile. Opustil je dopust in se po-
gaja z voditelji strank o bodoči
parlamentarni večini. Če bi bil Brü-
ning vedel, da bo poražen s svojimi
zavezniki, ne bi bil razpisal volitev,
ker ni bilo nužne potrebe. Vladne
stranke v novem parlamentu bi šte-
le 197 poslancev, dočim šteje parla-
ment 576 poslancev.

Po volitvah je nastalo v pariških
in newyorških bankah malo panike.
Newyorški papirji so padli, zato je
morala vlada podati, da popravi
nezaupanje, izjavo, v kateri prekli-
cuje vesti o nevarnosti pučev. Vla-
da izjavlja, da so vse vesti o pri-
pravah za puč in nasilstva brez
podlage.

Kapitalistični svet je namreč v
glavnem interesiran na tem, da
Nemčija izvrši svoje obveznosti na-
pram njemu.

Že dne 13. oktobra bo najbrže
sklican državni zbor, ker mora biti
sklicana prva seja v 30 dneh po vo-
litvah parlamenta. Komunisti in
nemški narodni socialisti bodo pred-
lagali ukinitve pogodbe po Youngo-
vem načrtu, dalje bo predlagala ta
zveza še druge demagoške predlo-
ge, ki pa ne bodo mnogo vplivali na
politični položaj, ker je Nemčija su-
ženi diktatorjev mirovni pogodbi.

Glede sestave nove vladne ko-
alicije še ni jasnosti. Gospodarska
stranka in desno krilo nemške ljud-
ske stranke odklanjata sodelovanje
s socialnimi demokrati in se zavže-
mata za zvezo z narodnimi sociali-
sti, kar pa druge stranke odklan-
jajo.

Socialni demokrati se še niso
odločili. Njim tudi ne gre za vstop

v vlado, ampak predvsem za ohran-
itev demokratične republikanske
Nemčije in bodo tudi s tega stališča
uravnavali svojo politiko.

Mogoče je celo, da bo Brüning
skušal vladati z manjšino. Tako vla-
danje je sicer težavno, ker ojačuje
obnem delovanje opozicijskih
strank.

Pričakovati pa je, da se politični
položaj v Nemčiji razjasni že pri-
hodnje dni.

Nemški socialni demo- krati po volitvah.

Za demokratično republiko.

Kancler Brüning tiplje, kako bi
vladal dalje. Posvetuje se s pred-
stavniki strank in jim prigovarja.

»Vorwärts«, glasilo nemške so-
cialne demokracije, pojasnjuje stali-
šče stranke z ozirom na izid volitev
in pravi, da bo morda potrebno so-
delovanje stranke v vladi. Vendar
pa stavi stranka načelne zahteve, ki
so predpogoj sodelovanju.

Predvsem poudarja, da je vlada,
ki bi bila odvisna od narodnih soci-
jalistov, brez podpore stranke ne-
mogoča, ker take vlade socialni de-
mokrati ne bi mogli podpirati, sicer
pa ne bi imela potrebne večine. Vla-
da, če hoče računati na podporo
stranke, mora biti trdna in odločna
preprečiti vsak prevrat. Dalje mora
vlada delati na ojačenje republikan-
skega značaja oblasti, kar bo pre-
prečevalo fašistična presenečenja.
Zasilne naredbe se morajo odpravi-
ti in urediti z rednimi zakoni. Izve-
sti se morajo socialnopolitične za-
hteve: nehati mora politika trplje-
nja in glada ter pričetki politika dela.

Samo tako vlado bi socialna de-
mokracija v interesu splošnosti pod-
prla.

Gospodarski položaj v Italiji težak.

Dvoličnost v vprašanju Panevropa.

Pariški list »Excelsior« pravi v
daljšem članku, da je kljub nekate-
rim gospodarskim uspehom v Italiji
vendarle pasivnost trgovinske bilan-
ce za daljšo dobo nevzdržna.

Italija ne more tako lahko sani-
rati pasivnih bilanc, kakor Velika
Britanija ali Francija. Slabo pa vo-
di svojo industrijo in svojo trгови-
no; vrhutega se spušča v diploma-
ciji v zapletljive. Čuden je bil na
primer odgovor na Briandovo spo-
menico, ki je odklanjal Panevropo,
dočim se je italijanski zastopnik v

Ženevi jako živahno zavzel za ini-
ciativo.

Fašisti se vesele izida nemških
volitev. Italijansko časopisje se sil-
no veseli napredka fašizma pri vo-
litvah v Nemčiji. Napada, blati de-
mokracijo in pledira za revizijo mi-
rovni pogodbi, misleč, da s tem na-
vduši trezne narode Evrope v nove
vojaške eksperimente in to, seve, iz
egoističnih namenov, ker pričakuje
še nagrado za svoje »junaštvo« v
svetovni vojni.

Mednarodna borba proti terorju na Poljskem.

Oklic Socijalistične delavske inter-
nacionale.

Delavcem vseh dežel!

Načrt Pilsudskega, da bi z novi-
mi volitvami ustvaril sebi podložen
parlament, je imel že takoj spočet-
ka za osnovo teror in korupcijo. Se-
daj pa je vlada izvedla udar, kakr-
šnega ne pozna zgodovina parla-
mentarizma. Narodne poslance prav-
kar razpuščenega sejma je aretira-
la, z neprikritim namenom, opozici-
jonalne stranke, delavce in kmete
oropati svojih voditeljev med volil-
no borbo, katerih stranke nedvom-
no predstavljajo večino naroda na
Poljskem. To dejstvo najbolje pri-
kazuje, kakšnih nasilnih sredstev se
poslužuje manjšinska vlada Pilsud-
skega, da bi se obdržala na površju.

Na Poljskem je demokracija v
nevarnosti! Nevarnost grozi, da
poljska republika, ki že dolgo ječi
pod gospodstvom militaristične kli-
ke, podleže odkritemu fašizmu.

Fašistične podlosti Pilsudskijeve
klike pa niso samo notranje vpraša-
nje Poljske, v njih tiči tudi nevar-
nost za evropski mir. Neomejena
moč poljskega militarizma bi pome-
nila posilstvo življenskih pravic polj-
skih manjšin, bi pomenila poostre-
tev odnošajev med Poljsko in sosednji-
mi državami. Samo poljska demo-
kracija, nji na čelu poljski socijali-
zem, lahko prepreči to grozno ne-
varnost.

Delavci vseh dežel!

Demonstrirajte povsod proti sra-
motni vladi Pilsudskega! Demon-
strirajte povsod proti grozečem ne-
omejenem gospodstvu poljskega mi-
litarizma! Razkrinkavajte povsod
nasilstvo nad svobodščinami polj-
skih volilcev!

Vprašanje demokracije na Polj-
skem je vprašanje internacionalne-
ga delavskega razreda, svetovne
demokracije in vseh, ki hočejo sve-
tovni mir!

V Zürichu v septembru 1930.

Sekretariat Socijalistične delavske
internacionale.

V Rusiji imajo nov kazenski zakon.

Največji zločini so politični.

Po novem kazenskem zakonu se
dele delikti v dve glavni kategoriji.
Zločini prve vrste in zločini druge
vrste. Največji delikti so proti sta-
bilnosti diktature proletarijata, potem
zločini za porušenje obstoječega so-
cialnega reda, rušenje miru v dr-
žavi, končno čini, ki žalijo glavne
zakone komunistične države ter ovi-
rajo socializacijo zemlje. Kazni so:
smrt, zapor, interniranje za gotovo
dobo v kazenskih kolonijah v Sibi-
riji in zaplemba osebnega imetja.

V drugo vrsto spadajo zločini
proti poedincem. In sicer: uboj,
umor (seve nepolitični), tatvina, rop,
drugačna nasilja in omejevanje svo-
bode in življenja poedincev. Kazni:
Internacija v kazenskih kolonijah od
enega do dveh let, prisilno delo brez
plače, ali v isti službi ob znižani
plači, trajen ali začasen izgon iz
kraja, kjer je zločin storjen in izgu-
ba vseh političnih pravic, eventualno
graja.

Zmisel zakona je jasen. Največji
zločini so politični. Po tem zakonu
pojde v pregnanstvo blizu 200.000
kaznencev, ki so bili sedaj po ječah.

Skrbi kmetijskih držav.

Pomanjkanje razumevanja za svetovno gospodarstvo.

(IGB) Glavne čimtelje agrarne krize, ki se pojavljajo predvsem zaradi kmetijske nadprodukcije in katerih posledice vodijo kmetijsko prebivalstvo v obubožanje, ugotavlja nemški institut za študij konjunktura (Berlin) v svoji najnovejši objavi tako-le:

1. Mehanizacija poljedelstva, ki zajema vedno več obdelovane zemlje, zmanjšuje predvsem pridelovalne stroške. Zvišala se je pa tudi množina pridelanega blaga, ker se je razširilo pridelovanje kmetijskih produktov po obsežnih prekomorskih ozemljih.

2. Konsumenti porabljajo v preji neobičajni meri mešano hrano; poraba kruha je v nekaterih važnih deželah nazadovala.

3. Potreba po zemeljskih produktih se zaradi rapidno naraščajoče racionalizacije in plemenitejšega gospodarstva zmanjšuje.

4. Izredni pomnožitvi produkcije nasproti se pojavlja močno padanje naraščanja števila prebivalstva po vsem svetu.

Ob takih okoliščinah ni torej čudno, če poizkušajo agrarne države izboljšati svoj položaj. Tako so se vršile nedavno v Evropi tri konference raznih agrarnih držav, da se posvetujejo o skupnih merah za odpravo zla.

Najprej se je vršila v Bukarešti konferenca Rumunije, Jugoslavije in Ogrske; kmalu potem se je vršila konferenca v Sinaji med Jugoslavijo in Rumunijo; in končno je bila sklicana večja konferenca v Varšavo, ki so se je udeležile Poljska, Rumunija, Jugoslavija, Ogrska, Čehoslovaška, Bolgarija, Estonska, Letška in Finska.

Da je to konferenco sklicala Poljska in da se je udeležila Čehoslovaška, ki je polindustrijska, to ima tehtne razloge. Kakor poroča dobro informirana dunajska »Arbeiter-Zeitung«, se je živahno razpravljalo na sinajski konferenci zlasti o načrtu rumunske kmetijske vlade, kako naj se osnuje agrarni blok jugovzhodnih evropskih kmetijskih držav Rumunije, Jugoslavije in Ogrske. Ta gospodarski blok naj bi se osnoval neglede na obstoječa politična nasprotstva ter slonel na skupno gospodarskem principu izvozne organizacije. Državi, ki bi se najbolj morali bati takega agrarnega bloka, sta Čehoslovaška in Poljska. Čehoslovaška se je morala bati, da bi gospodarska zveza imenovanih držav brez nje utegnila povzročiti razpad male antante in je pričela agitirati za malo gospodarsko antanto. Poljska je uvidela, da bi bila nameravana organizacija eksporta zanjo nevarna. Ta antagonizem med posameznimi agrarnimi državami je

dal Poljski povod, da je sklicala veliko agrarno konferenco, ki naj bi vplivala na zunaj, pri kateri je pa šlo prav za prav za to, da se preprečijo posebne zveze in bloki.

Na varšavski konferenci je bilo končno sprejetih večje število resolucij, ki bi morda ne bile brez pomena za praktično izvajanje v dobi, ko ni kriz, ki pa imajo za odpravo sedanjega, slabega položaja mnogo premalo odločen značaj.

Konferenca priporoča ustanovitev organizacije za poenostavljenje in centralizacijo eksporta kmetijskih pridelkov v državah, v katerih take organizacije še ni. Dalje je bilo sklenjeno, da se v Društvu narodov stavi skupen predlog glede sklenitve internacionalne konvencije za odpravo direktnih ali indirektnih izvoznih premij za kmetijske pridelke. Dalje so ustanovile udeležene države finančno komisijo, ki naj izdela enako se glaseče določbe o dovoljevanju kreditov za kmetijstvo.

Najglavnejša napaka konference je bila pač ta, da so se sestale države kot producentinje in se popolnoma odrekle državam odjemalkam; zaraditega bo tudi nje uspeh, neglede na politični moment, ki igra tu še važno vlogo, majhen. Kakor znano, so cene kmetijskih pridelkov v splošnem bolj padle kakor one industrijskih izdelkov, kar je tudi znatno oslabilo kupno moč kmetijskih slojev. To dejstvo navaja tudi imenovani zavod za študij konjunktura kot temelj, na katerem ugotavlja, da »splošni položaj kmetijstva ne daje upanja, da bi pobuda za dvig svetovnega gospodarstva utegnila iziti iz agrarnih ozemelj«.

Z ozirom na to dejstvo je bilo že v naprej brezupno, da bi konferenca mogla storiti kaj drugega, kakor samo sprejeti vrsto splošnih zahtev. Dokler se ne bo uvidelo, da ne morejo ne industrijske države kot skupina sama zase in ne agrarne države zase same zase reševati svetovne gospodarske krize, ne verujemo, da bi se pokazal napredek v željeni smeri. Če prav — kakor izjavlja varšavska konferenca — ni proti industrijskim državam nikakršnega sovražnega razpoloženja, vendar s tem ni napravljen niti korak naprej. Take izjave skrivajo le prepogostoma skrivne misli. Trajno in ob spoznanju skupnih interesov vrše se sodelovanje agrarnih in industrijskih držav je neobhodno potrebno. Pomanjkanje svetovno-gospodarskega umevanja, gospodarski egoizem, tako kmetijskih kakor industrijskih držav, pa postruje nasprotstva.

V zmislu tega naziranja je primerno, da povemo, da se je že vršila svetovnogospodarska konferenca, katere so se dejansko udeležile vse države, to je bila ženevska konferenca leta 1927. Dejstvo, da so tam sklenjeni sklepi, ki so bili v resnici prepojeni s svetovno gospodarsko uvidevnostjo, vedli le do malenkostnih uspehov, ne sme biti povod, da se nastopa novo pot, ki očitno ne more imeti nikakršnega uspeha. Svetovno gospodarstvo, ki se bolj in bolj zapleta med seboj in bolj in bolj spaja medsebojne interese človeštva, ne bo za doseglo dobo dopuščalo več nikakršnih posebnih zvez.

Doma in po svetu.

Predsednik vlade v Zagrebu. — Predsednik vlade general P. Živković je v nedeljo obiskal Zagreb. Zagrebške oblasti in Hrvati so ga sprejeli v številni množini.

Vrhovni zakonodajni svet. V vrhovni zakonodajni svet je bil imenovan med drugimi bivši minister Ivan Pucelj.

Reforma realk. Realki v Ljubljani in Mariboru sta imeli doslej po sedem razredov. Obe realki se sedaj pretvorita v realni gimnaziji in razširita na osem razredov. Realne gimnazije imajo prve štiri razrede skupne in se poučujejo tudi klasični jeziki. V zgornjih štirih razredih se pa zavod deli v humanistične in realne razrede.

»Morosini« je nedolžen. Italijanska komisija v Rimu je dognala soglasno, da »Morosinijeva« posadka ni kriva pri nesreči jugoslovanskega parnika »Karadjordje«. Jugoslavija zahteva, da se proces vrši pred jugoslovanskim sodiščem, ker se je nesreča zgodila v jugoslovanski vodi in ker tako določa mednarodno pravo. Italija pa vztraja pri tem, da se spor odstopi arbitražnemu sodišču angleške admiralitete.

Davka so oproščene. Ministrstvo je sklenilo oprostiti davkov naslednje zavode v Ljubljani: Jugoslovansko matico (pokrajinski odbor v Ljubljani), Uršulinski samostan, Lichtenurnov zavod in Zvezo za tujski promet v Ljubljani.

Nova steklarina v Pančevu. V Pančevu se zgradi nova steklarina s čehoslovanskim in francoskim kapitalom. Akcijski kapital bo znašal 20.000.000 Din. V naši državi smo imeli doslej tri tovarne za steklo, in sicer v Hrastniku, v Paračinu in v Sv. Križu pri Rogški Slatini.

Razstava »človek«. V Ljubljani na velesejmskem prostoru ostane še nekaj tednov otvorena higijenska razstava, in sicer vsak dan od 8. do 12. in od 15. do 18. ure. Razstava je interesantna in poučna, ker bi vsakdo moral poznati svoje telo in njega nevarnosti.

Mednarodno haško mirovno sodišče je imelo doslej 11 sodnikov. Juridična komisija Društva narodov je sklenila, da se število sodnikov zviša na 15 oseb. Volitev se izvrši še ta teden.

Avstrijski parlament je sklican dne 25. t. m. na zasedanje.

Graški trgovec in češkoslovaško sodišče. Trgovec Mayer iz Graza je pred kratkim potoval v Prago. Izgleda pa, da je ta Mayer kakor stara klepetulja, ki ne more pet minut molčati in brez pomisleka bruha iz sebe kar mu ravno pride na um, ne da bi se zavedal, da je ravno v inozemstvu še bolj treba paziti kaj govoriš. Med vožnjo v vlaku je pridno politiziral v duhu nemških nacionalistov bivše Avstrije in je med drugim velkokrajec iz samih strahopetcev in izdajalcev. (28. pešpolk je bil češki polk, ki je med vojno v celoti prešel k Rusom.) To govorjenje je med navzočimi Čehi povzročilo protest in ogorčenje in ko so prispeli v Prago, so Mayerja dali aretirati. Radi razžaljenja čehoslovaške armade je bil potem Mayer obsojen na 1 mesec zapora. Ta obsodba je zopet v Avstriji vzbudila hudo kri in v protest so graški dijaki na čehoslovanskem konzulatu razbili šipe. Mayer je proti obsodbi vložil priziv in prizivno sodišče ga je oprostilo, češ, da ni razžalil čehoslovaške armade, temveč polk bivše avstrijske armade, ki nima s češko nič skupnega. S to salomonsko razsodbo je afere konec.

Radi monarhističnega rovarjenja je obsodilo čehoslovaško sodišče v Znaimu frančiškanskega patra Karla Oto-ja in zasebnega uradnika Feliksa Kristjana, vsakega na pol leta ječe. Pater Karl Oto je bil član avstrijske »lige molitve«, ki si je naredila nalogo, delovati na to, da se zadnji cesar Karol proglasi blaženim. Udeležil se je tudi monarhistične stoletnice na Dunaju, odkoder je prinesel mnogo monarhističnih brošur in habsburgovski kalendar, da jih razširi po Češkem. Izjavil je, da čehoslovaške republike ne priznava, da je kot veren katoličan dolžan pokorščino papežu, ki je tudi monarhist, ker je proglasil Kristusa za kralja. Kralj pa je monarhist, zato pa mora biti vsak veren katoličan monarhist, nikdar pa republikanec. Papež je tudi pokrovitelj habsburške hiše in priznava še vedno Otona Habsburškega kot zakonitega češkega kralja. Tudi s pismom, v katerem je žalil čehoslovaško državo in njenega predsednika Masaryka, je sledil samo papežu, ki je v posebni encikliki vse one, ki ne priznavajo Kristusa za kralja, imenovanih sodrgo. — Psihiatri so označili tega patra za mistika, kateremu je svet čisto tuj in ki ima možgane 12-letnega dečka. V deželah bivše Avstrije je pa še mnogo takih patrov.

Kardinal Pacelli nemški posredovalec? Kardinal Pacelli, ki je bil papežev nuncij v Berlinu, se nahaja v Švici na počitnicah. Tam se bo sestel z nemškimi političarji, kakor poroča »Vossische Zeitung«, da bo vplival na odločitev katoliškega cen-

Tone Maček:

25

Ženin iz Amerike.

Sprva je mežikala od prejake svetlobe, a kmalu so se ji oči zopet privadile svetlega dne. Preko rebri je zemlja izpuhtevala svoj opojni vonj, hrepeneč po novi oploditvi. V bližnji živi meji je že odpiral svoje drobno belo cvetje grm črnega trna in pritklav dren je že bil posejan z zlatim prahom.

Tilka je zrla v sinjo daljavo, uživala prirodno pomlajenje in sanjala o sreči, ki bi morala priti. Bilo ji je, kakor da je po dolgem času zopet zapustila temno ječo. Globoko je vdihovala čisto in rahlo valovečo pomladno sapo, nastavljalna je lice, da ji ga je solnce božalo, in roke, shujšane, bele, s prozornimi prsti, je položila na kolena v poljub toplim žarkom. Tilka je s naravo uživala preropenje in pri srcu ji je bilo tako ugodno.

Po nekaj dnevih se je toliko okrepila, da je lahko hodila okrog hiše; šla je tudi že z materjo v vinograd. Šla je v vas k sosedovim in rada bi bila šla tudi v Polzelo, a ji mati ni pustila. Nabrala je po rebri zvončkov in ovčic, vrhu vinograda, kjer se je začel gozd, je našla še

poznega teloga in dišečih petelinčkov med cvetočim, rožnatim resjem. Vsak dan je povezala svež šopek in ga je nesla v kamrico, v katero skoro celo zimo ni stopila. Tonetovo sliko je okinčala z bršljinom in pred njo je postavila šopek v pisani vazi. Ta oltarček je bil sedaj središče njene duševnosti, njenih misli in njene pobožnosti. Tonetova slika je bila njen ideal in njeno božanstvo. Drugega Boga ni več poznala.

Vse do Velike noči so bili lepi solnčni dnevi. Tilka je po cele dneve prebila na prostem; ali je sedela pred hišo na klopi in tiho prepevala, ali sledila materi v vinograd in ji hotela včasih pri kakem delu pomagati; a videlo se je, da z mislimi ni pri delu in hitro se je utrudila in sedla. Mati je ni silila, začoveljna je bila, da je z njo vsaj tako daleč. Skrbelo jo je samo hčefkino često pokajanje. Zima je že davno minila, dnevi so bili topli, a Tilko je še vedno mrzilo; včasih se je v vročini tresla in zobje so ji šklepetali. Suh kašelj jo je mučil, zlasti zjutraj in zvečer in spala je slabo.

Na Veliki petek je mati pekla potico. Tilka jo je molče opazovala in molče je izbirala orehe, kakor ji je mati velela, potem pa je zopet

sedla pred hišo na klop. Opoldne se je mesto zvona oglasila v polzelskem zvoniku raglja. Tilka je prisluhnila, potem pa hitela v hišo k materi:

»Mama, pojdive božji grob gledat.«

Mati se je vzradostila. To je bil prvi žarek njenega spomina iz prošlosti.

»Danes ne utegnem. Jutri bove šle k vstajenju.«

Zvečer je mati barvala jajca. Vspala je barvni prašek v lonec, položila vanj jajca in jih pristavila k ognju. Ko so bila kuhana, jih je z žličo polovila iz lonca, krasno rdeča. Tilka se je čudila:

»Katera kokoš pa nese taka jajca?«

»Saj jih ni kokoš znesla. Pobarvala sem jih za Veliko noč.«

»Za koga?«

»Za Veliko noč, no! Za praznike.« Tilka je pomislila. Očitno je že pozabila, da je malo prej želela iti k božjemu grobu.

»Ali so za jesti taka jajca?«

»Seveda so. Tudi ti dobiš svoje, v nedeljo zjutraj. Eno pa moram podariti Nandetu, če pride v goste.«

Nič več ni rekla. Šla je v kamro in je tam sedela celo uro in nepremično zrla v sliko.

Na Veliko soboto zjutraj je Mejojskov najmlajši fant ves zasopel priteknel s Polzele z blagoslovljeno gorečo gobo. Dal je košček materi, da je ž njo zanetila v peči ogenj. To varuje pred požari in prinaša srečo v hišo. Vendar pa moraš, ko zakuriš z blagoslovljenim ognjem, zmoliti veseli del rožnega venca, sicer ne učinkuje. Za ogenj je dobil fant pet jabolk in groš.

Po dvadnevni tišini so se pri fari oglasili hkrati vsi zvonovi, da je zabrnelo skozi praznični mir. Tilka se je zdržnila:

»Ali bo danes Vstajenje?!«

»Danes, Tilka, danes.«

»Ali ne gremo?«

»Le počakaj. Zvečer.«

»Pismonoše še ni bilo?«

»Ne še.«

»Mogoče pa Tone sam pride.«

»Ne vem.«

Tilka je bila ves dan nemirna. Komaj je pričakala večera, da gre z materjo. Skrbno se je počesala in oblekla.

»Ali boš vzela Tonetov šal?«

»Ne. Kadar bom šla k poroki.«

Mater je skrbelo, kako se bo Tilka zadržala zopet med ljudmi. Da bi le ne vzbujala preveč pozornosti. Ali da bi jo nenadoma kaj vznemirilo. (Dalje prih.)

truma glede na sestavo vlade v sedanjem opasnem položaju. — Ali dela tukaj politiko zasebna oseba Pacelli ali cerkveni dostojanstvenik Pacelli, to je menda jasno. Cerkev in politika sta eno; vprašanje je le v čigavo korist.

Znani komunist Maks Hölz je imel v zadnjem volilnem boju v berlinskem Sportpalastu skrajno hujskajoč govor. Radi tega je izdano proti njemu aretacijsko povelje, ki pa se ne more izvršiti, ker je neznanega bivališča.

Hitlerju rasto njegovi četniki čez glavo. Nacionálni socijalisti so pijani svojega uspeha pri volitvah in hočejo kovati železo, dokler je vroče; hočejo akcij. Medtem ko napoveduje Hitler, da se hoče njegova stranka boriti za nadmoč v državi legalnim putem, komandanti njegovih napadalnih čet s tem niso zadovoljni in zahtevajo ilegalnih akcij. Komunistični tisk objavlja razburljive vesti o obnovljeni bojni aktivnosti nacionálnih socijalistov in njihovih načrtih. Svoje vaje za puč, pri katerem naj bi zasedli najprvo državna poslopja, kolodvori, banke, pošte, tiskarne in prometne centre, bodo imeli redno ponoči. Dalje hočejo svoje pristaje vaditi v streljanju s strojnimi, metanju granat in ognjemetov. Njih članstvo naj pristopa v razna nevtralna strelna in lovska društva, da se izuri v streljanju. Ponoči naj se vrše vaje za napadanje in zapiranje ulic in v gradnji barikad. Baje se pogajajo z nemškimi nacionalcji za ustvaritev enotne parlamentarne frakcije, ki bi s svojimi 148 poslanci lahko zahtevala predsedstvo parlamenta. Vladne stranke so odločene, preprečiti vsak poskus Hitlerjevcev priti na vlado. Državna bramba izjavlja, da se čuti dovolj močno, vsak poskus puča v kali zadržati.

Dobro plačana molččnost. Med drugimi funkcionarji sovjetske trgovine v Berlinu je bil tudi bivši ravnatelj sovjetske državne banke v Moskvi, Scheinmann, pozvan iz Berlina nazaj v Rusijo, da se zagovarja radi svojega delovanja v inozemstvu. Scheinmann se pa, kakor več drugih, ni hotel temu povabilu odzvati, a medtem, ko so bili ostali njegovi tovariši »v odsotnosti« obsojeni na smrt, je Scheinmann tako srečen, da dobiva od sovjetske vlade svojo plačo še naprej kot ravnatelj zato, da drži jezik za zobmi. Scheinmann je bil svoj čas po sovjetskih poslanecih tudi v Ameriko, da se pogaja za razne dobave in posojila, zato je poučen o sovjetskih gospodarskih in političnih zadevah bolj ko marsikdo; zato se sovjeti boje, da bi sedaj ne razkril njihovih metod po zgledu Besedovskega v Parizu. Obljubili so mu izplačevati v Berlin mesečnih 1000 mark, če molči in ne vstopi v službo v kako inozemsko banko. Pred kratkim pa je Scheinmann zahteval »povišanje plače« in dobil jo je. Sedaj bo dobival 1500 mark mesečno in še v službo lahko gre h katerikoli banki hoče.

Pet delovnih dni na teden uvede čehoslovaška tvrdka Bafa z dnem 13. okt. 1930. Pravi, da bo zvišal plače in znižal cene izdelkom. Vsak dan izdelava 100.000 obuvov v tovarni v Zlinu in je tam zaposlenih 22.000 oseb. — Modernizacija produkcije in skrajšanje delovnega časa so lepe stvari; toda doslej je nam znano, da ta tvrdka delavce slabo plačuje.

Poljska socijalistinja Klusinska se pogreša. Prošli teden je še govorila na nekem shodu, s katerega se pa ni več vrnila. Obstoji bojazen, da so jo hlapci stranke Pilsudskega odvedli.

Komunisti v Varšavi postajajo vedno bolj aktivni. Dognalo se je, da so prvi strelji padli pri nedeljskih demonstracijah od neke komunistične napadalne kolone, ki se je vrnila med demonstrante, da izzove nemire. Naslednje dni so komunisti razširjali po Varšavi letake, s katerimi napadajo opozicijo, češ, da se je dala od vlade oplasiti in si ni upala prirejati shodov na prostem. V sredo so komunisti na več krajih mesta poskušali prirejati demon-

Narodne manjšine v politični komisiji Društva narodov

nimajo prav iskrenih zagovornikov. Dejstvo je, da obstoja nezadovoljstvo med narodnimi manjšinami po raznih državah. Madriška konferenca je sklepala neke norme, ki jih pa države priznajo prostovoljno, če hočejo. Tudi dr. V. Marinković je izjavil, da je dogovorjeni postopek z manjšinami prostovoljen in da bi on za svojo državo mogel le toliko pristati, kolikor kaka država, ki hodi po poti liberalizma. — Peticije naj bi smele vlagati samo one manjšine, katerih države priznajo dogovor. Vršila se bo razprava še pred plenarno sejo. Društvo narodov stoji očividno na stališču, da se ne bi rado vtikalo v ta notranja vprašanja posameznih držav.

stracije, ki pa jih je policija preprečila. Mnogo komunistov je bilo aretiranih. Tudi iz poljske Ukrajine prihajajo vedno pogostejša poročila o sabotažnih delih Ukrajincev.

Generalni štrajk v Barceloni se je postril. Tudi občinski delavci so ustavili delo. Ceste so kakor veliko smetišče, ker jih nihče več ne pomete. Vojaško poveljstvo je odredilo vojake, da snažijo javne prostore in skušajo vzdrževati promet. Vlada zapira delavske voditelje.

Panika na newyorški borzi. V četrtek so se v Wallstreetu razširile vesti o puču nacionálnih socijalistov v Berlinu. To je imelo za posledico, da je bilo tekem ene ure pol milijona komadov akcij Youngovega posojila vrženih na trg, katerih kurz je mahoma občutno padel. Šele ko so dospela uradna zagotovila, da o kakem puču v Berlinu ni nič znanega, se je nervoznost polegla in se je vrednost akcij začela počasi zopet popravljati. Domnevajo, da so bile te vznemirljive vesti lansirane od borznih špekulantov.

Papež je zadovoljen s fašizmom. Kakor smo poročali, je Mussolini odpravil praznovanje zasedbe Rima dne 20. septembra vsako leto. Dne 21. t. m. je papež govoril pred 150 italijanskimi duhovniki ter izrekel Mussoliniju zahvalo, da je ta praznik ukinil in s tem zblížal cerkev in fašizem. Mussolini in papež sta v tem primeru napravila vsak svoj kompliment drug drugemu iz političnih razlogov.

Usmrčeni zarotniki v Bolgariji? V Bolgariji so odkrili zaroto, kakor pravijo. Aretirali so več oficirjev in drugih oseb. Med njimi je bil tudi polkovnik Marinopoljski, prijatelj bivšega ministra Vlkova, ki je sedaj poslanik v Rimu. Kakor poroča beograjsko »Vreme«, so te »zarotnike« grozovito mučili, da bi izdali »revolucijo«. Polkovnik ni povedal ničesar, morda tudi ni vedel. Končno so mu ponudili revolver, da se ustrelji. Ker tega ni hotel, so ga krvniki ustrelili v usta in je bil takoj mrtev. Enako se domneva, da se je zgodilo tudi z drugimi oficirji in udeleženci. — Res lepe razmere!

Tablete za žensko nerodovitnost. Na točasem kongresu seksuologov je profesor Haberlandt prvič javnosti poročal o svoji senzacijski iznajdbi »Infecundin«. Gre za preparat iz sluznic nosečih živali, ki se v tem stanju ne morejo več oploditi in ki, če se ga precepi na nenosečo žival, ista ravnotako postane za dalj časa neplodna. Isti uspeh je pri človeku. Ta preparat se bo v bodoče po strogi zdravniški presoji v obliki tablet lahko predpisal ženam, pri katerih bi bila zanositev nevarna njih zdravju in življenju ali pri katerih se iz drugih tehničnih vzrokov ne želi, da bi zanosile. Ena ordinacija vpliva več mesecev.

Granato je vrgel med otroke. V poljski vasi Rakzovs-Dolna je neki potepuh vrgel v skupino otrok ročno granato, ki je 19 otrok težko ranila. Zločinec je ušel.

Črna kuga je izbruhnila v Mandžuriji in se razširja proti Čičikarju. Več sto ljudi je že umrlo. Železniški promet je z okuženimi kraji prekinjen.

Bogata dedščina. Učiteljica Sebes v Gyömrő blizu Budimpešte je imela v Ameriki strica Ludvika Kosutha, ki je prošlo leto v starosti 114 let umrl neoženjen. Sedaj pa je dobila obvestilo, da ji pripade kot edini dedinji vse njegovo premože-

Parlament konzumentov zboruje.

Konec.

Po otvoritvi tretje seje kongresa, v torek 26. avg., se je izjavil angleški delegat F. Hayward proti razpravi o Thomasovi resoluciji, ker le-ta ni bila predložena pravočasno resolucijskemu odseku. Tudi dr. K. Renner (Avstrija, Dunaj) je soglašal s tem, in izjavil, da pa obenem nima nihče ničesar proti resoluciji. Ali radi reda in iz gotovih razlogov je pa treba upoštevati motive osrednjega odbora. — Poisson (Francija, Pariz) izjavlja proti predgovornikom, da francoska delegacija na Thomasovi resoluciji vztraja in zahteva, da se potemtakem tudi o referatu Sira Thomasa Allena ne sme glasovati, ker tudi ni bil pravočasno vložen. V slučaju, da se slednje zgodi, bo primorana francoska delegacija kongres zapustiti. Lorenz (Nemčija, Hamburg) predlaga nato, naj reši zadevo kongresni urad. — Predsednik Tonner prekine nato razpravo in po polurni prekinitvi sporoči, da resolucija pride na dnevni red, ker je velike važnosti. Nadaljuje se razprava o poročilu odbora v točki o gospodarskem delu Internacionalne. Butuzova (Sovi. Rusija, Moskva) govori kot prva in vzdržuje način govora svojih rojakov. Kritika, vse slabo, izjavlja zopet, da bodo Rusi glasovali proti vsem točkam poročila. Sledi ji mongolski delegat Sedjbol iz male vzhodne republike Tannu-Tuva na meji Mongolije. Ta združur iz mesta Kysil-Khoto ob Jeniseju govoril je v mongolskem tuvinskem jeziku o imperializmu in osvoboditvi vzhodnih narodov. Prevalcu v nemščino odzvam predsednik besedo, ker Tuvinec sploh ni govoril k stvari dnevnega reda. — Lustig (CSR, Praga) pledira za čim ožje sodelovanje z Društ. narodov in Mednarodnim uradom dela. Nihče od nas ne veruje, da se bo gospodarski razvoj evropskih držav v slučaju sodelovanja Društva narodov preje konsolidiral. Ali vprašanje je, ali naj se odločijo zadržne organizacije v Evropi postavijo ob stran in vodijo napram Društvu narodov negativno politiko ali pa naj podpirajo njegova stremjenja, da bodo zadržne, zlasti pa zadržne konzumentov imele vodilno vlogo na gospodarskih konferencah in v Društvu narodov. Večina stoji na stališču, da naj bo varovana avtoriteta organizovanih konzumentov po Društvu narodov. Kakor vidite iz poročila, se je Zveza trudila, da tej organizaciji pribori pri Društvu narodov respekt. (Pritrjevanje.) Mi gradimo nov gospodarski svet in za ta nov gospodarski svet hočemo priboriti tudi v kapitalističnem družabnem redu prostora na solnce. Vsled tega menim, da ni pravilno obsojati politiko Zadržne aljanse, kakor se je to zgodilo od ruske delegacije, marveč jo je treba podpirati in pozvati Zvezo, da napne vse sile, da pribori tej svetovni organizaciji sedež v Društvu narodov in v Uradu dela. (Dolgotrajno pritrdjevanje.) — Sabarsky (Tel-Aviv, Palestina) pozdravlja napredek Zveze in želi v svrhu mednarodnega uveljavljenja čim ožjega sodelovanja in stikov zadržne Internacionalne z ostalimi velikimi delavskimi mednarodnimi organizacijami. — Lorenz (Nemčija, Hamburg) pojasnjuje svojemu židovskemu sodrugu, da je to pač nemogoče, ker je v zadržni Internacionalni združeno združništvo vseh političnih smeri. S katero politično in s katero strokovno Internacionalno pa naj se je v stikih? Socijalistična Internacionalna je vendar združeno popolnoma določenih političnih strank. Ako noče Zveza razpasti, mora ostati najstrožje nevtralna, ali z vsemi smermi in njih udruženji pa ne more biti v stikih. Sploh je pa nje delovanje zadržno-gospodarsko. V delnih stikih je pa itak s Socijalistično Mednarodno strokovno zvezo. — Nato govori k točki »Stiki s poljedelskimi združnimi organizacijami« Barjškova (Sovi. Rusija, Moskva), ki je proti kapitalističnim kartelom in trustom ter kritizira stališče Zveze. Ko ji Lorenz iz Hamburga odgovarja, navaja celo vrsto slučajev, ko so Rusi sklenili kupčije s kapitalističnimi trusti in karteli. Razumem popolnoma, pravi, ako si poizkuša Sovjetska Rusija zagotoviti v interesu svoje domače produkcije tržišča po sprejemljivih cenah! Ali naš ruski prijatelj se morajo odvaditi, da smatrajo to, kar delajo sami, pri drugih ljudeh kot zločin. — Kahan iz Moskve ne taji kupčij s kapitalisti; izjav-

nje v znesku 5 milijonov dolarjev (280 milijonov dinarjev).

Margareta Koepke, gledališka igralka na Dunaju, je izvršila samomor s plinom. Ob navzočnosti velikega števila občinstva je bila v krematoriju vpepeljena.

Letalska nesreča. Na letališču v Stuttgartu je dvojje letal trčilo v zraku skupaj in padlo na zemljo. Oba pilota sta mrtva.

Kralj čikaških zločincev aretiran v Nemčiji. Jak Diamond je eden vo-

lja pa, da je vse, kar dela sovjetska vlada, edino in izključno v korist ruskega proletarijata. (Čudenje.) Napada nemške zadržarje. Lorenz odgovarja.

Popoldne (četrti seja): O Mednarodni združni banki govori Gaston Lewy (Francija, Pariz). Omenja resolucijo bankarske konference, ki ugotavlja vsestranski napredek ter celo po nekaterih državah odvisen denar, ki bi bil lahko uporabljiv za pospeševanje združništva v državah, ki nimajo še tako razvitega združništva. Nato govori o korakih, ki vodijo do ustanovitve te mednarodne banke. K tej stvari govori nato še dr. Renner, ki priporoča previdnost in sviri pred prenačlenjem. Resolucija je sprejeta. Za tem prehaja debata o poročilih koncu. Predsednik se pri zadnjem poglavju o umrlih članih in velikih združarjih tako Sir Williamu Maxwellu, Andersu Nielsu spominja dveh najnovejših gomil, ki sta nastali po sestavi poročila: na smrt predsednika Zveze gospodarskih združur Antona Kristana iz Ljubljane, ki je umrl 17. julija t. l., in pa predsednika japonske združne zveze v Tokiju, ki je umrl 23. avgusta t. l. V znak časti se navzoči dvignejo raz sedežev. Poročila so sprejeta proti glasovom Rusov.

Nato je odglasovana na predlog dr. Rennerja, ki priporoča sprejem, resolucija Thomasa. Thomas (Pariz oz. Ženeva) izjavlja, da se s hvaležnostjo dr. Rennerju izjavlja popolnoma sporazumnega z njegovimi predlogi. Resolucije so sprejete.

Sledi razprava o spremembi pravil. Precej debate da odstavek o odpravi častnega odbora. 83letni Charles Gide (Francija, Pariz) se vehementno zavzema za ohranitev odbora. Tudi Anglež Hayward se mu pridružuje. Fleissner iz Hamburga se pa zavzema za predlog odbora ter je proti tej zastareli ustanovi. Na to govore še Borodaewsky (Argentina, Rosario de Santa Fé), zatem drugi Gide in pa Ventosa iz Madrida (Španija), ki stavi kompromisni predlog, da naj se pusti dosedanji odbor izumreti, novih članov se pa ne voli. Po zanimivem glasovanju je bil sprejet s 384 glasovi proti 307 predlog načelstva. Tu so Rusi prvič in edino glasovali za predloge načelstva. — Dalje je še debata o prišpekih, kjer govorijo Jakubenko (Sovjet. Ukrajina, Harkov), Palmer (Anglija, Manchester), Poisson (Francija, Pariz) in Borodaewsky (Argentina). Ruski predlog k tej točki odklonjen.

S tem je poročilo načelstva sprejeto in dokončan drugi dan.

Ze poslednji sem poročal o zastopnikih raznih vlad. Da moremo zanimanje teh primerno presoditi, omenjam države in njih ministrstva, ki so bili zastopani: Avstrija (Min. trgovine), Anglija (Ministr. za delo), Nemčija (Ministr. za delo), Češkoslovaška (Min. za soc. blagostanje), Bulgarija (Min. za trgovino, industrijo in delo) in Norveška (Min. za socialno blagostanje). Zanimivo je to tudi vsled dejstva, ker pripadajo pri nas zadržne delno pod Ministr. za trgovino, delno pod Min. za poljedelstvo — a tu se za nje zanimajo predvsem ministrstva za delo ozir. soc. politiko.

Zanimiv dogodek se je pripetil pri naši mizi kmalu po otvoritvi kongresa, v pondeljek dopoldne. Sedeli smo — kot že omenjeno — med Japonci in Rumuni. Japonci mi nemško pove, da je on edini zastopnik carstva vzhajajočega solca. Ne dolgo za tem pride k mizi in se vsede nasproti Japoncu še en Mongolec. Spogledali smo se in na vprašanje mi Japonec pravi, da tega svojega mongolskega brata ne pozna. Nato ga japonski nekaj vpraša — ali na spogledovanje čujemo le odgovor: Tannu-Tuva. Vedel sem takoj, kje smo: Tuvinec od Jeniseja, ki je zablodil nehoté k svojemu mongolskemu bratu, me nagovori, ko je slišal moje pripovedovanje s Cobalu — ruski. Odgovarjam mu srbski — pa gre. Pripoveduje mi o njih narodni republiki, o kateri povdarja, da ni sovjetska niti v Sovj. Uniji, da je potoval po reki Jeniseja, dalje preko Moskve, Poljske, Češkoslovaške na Dunaj. Kmalu pa ga pridejo poklicati in odide k Rusom, ki ga sprejmejo v svojo sredo. Odslej se ta delegat Sedjbol-Tannu ravna po vsem po navodilih sovjetskih Rusov. Cvetko Kristan.

diteljev čikaških zločincev in potepuhov in podzemlja sploh. Pripotoval je v Evropo in si izbral različna imena. Že prej so bile obveščene vse države o njem in naprošene, da ga pošljejo v Ameriko, če ga izsledé. Izdal se je s tem, da je izdajal denarna nakazila s svojim pravim podpisom. V Ahemu so ga prijeli. Obtožen je mnogih zločinov, tako umora gostilničarja Mariana Westra, zarote proti varnosti države, umora blagajniškega sluga v New Yorku. V glavnem se je bavil s tihotapstvom.

ČITAJTE „DELAVSKO POLITIKO“

NAROČA SE
MARIBOR
POŠTNI PREDAL 22

Maribor.

Smrtna kosa. Minulo nedeljo okrog 11. ure dopoldne je na Pobrežju pri Mariboru nenadoma umrl zadet od srčne kapi 48 letni Martin Klehofer, sprevodnik-vlakovodja drž. žel. v pokoj. — Pokojni je bil zaveden proletarec, od leta 1908 do svoje prerane smrti nepretrgoma član razredne strokovne organizacije železničarjev, vsa ta leta tudi naročnik delavskih listov in tudi član raznih delavskih društev. — V torek, dne 23. septembra t. l. se je ob veliki udeležbi posebno njegovih stanovskih tovarišev vršil njegov pogreb. S smrtjo Klehoferja je nastala v vrstah zavednih železničarjev vrzel, ki jo bo le težko nadomestiti. Ohranili bomo pokojnika v trajnem spominu. Žalujoci rodbini naše sožalje!

Tajna razprava na ovadbo tovariša. V petek se je vršila pri mariborskem okrožnem sodišču razprava proti obratovodji tekstilne tovarne »Texta« na Teznu, Willfriedu Hoffmannu, nemškemu rojaku iz Češkoslovaške. G. Hoffmann je bil že dve leti nameščen v tovarni »Texta«, kjer je bil zaposlen tudi neki mariborski predelavec, bivši trgovski pomočnik Franc Felser, tudi Nemeč po narodnosti. Felser je bil jezen na Hoffmanna, češ, da je on kriv, ker ni v tovarni tako napredoval, kot je hotel. Ko se je nameraval letošnje poletje, dne 16. julija, Hoffmann z ženo in otrokom odpeljati na svoj redni letni dopust na Češkoslovaško, ga je naenkrat Felser ovadil pri žandarmeriji, češ, da se je Hoffmann sovražno izražal o naši državi. Takoj nato je prinesel tudi »Mariborski Večernik Jutra« notico z naslovom »Aretacija inozemca«, kateri je pisec, učitelj Franc Lukner na Teznu poročal, kakšno senzacijo in zadovoljstvo je zbudila ta aretacija, ko so petletnemu otroku in mladi ženi odgnali reditelja v zapore okrožnega sodišča, mesto da bi se odpeljali k svojim staršem na dopust. Preiskava je trajala polna dva meseca, ker je moral akt tudi k državnemu sodišču v Beograd. Aretirani Hoffmann pa je že orožnikom izjavil, da nikdar ni rabil očiten izrazov o naši državi, ker se

za politiko sploh ni brigal, ampak je živel le svojemu napornemu poklicu in da ga je ovadil Felser le iz maščevalnosti. Šele minuli petek se je vršila glavna razprava, ki pa je bila proglašena za tajno. Hoffmann je zagovarjal odvetnik dr. Reisman. Zaslisanih je bilo mnogo prič, posebno nameščencev iz tovarne »Texta«. Po 2-urnem razpravljanju pa je sodnik sodni svetnik dr. Lenart razglasil sodbo, s katero se obtoženi Willfried Hoffmann oprošča vsake krivde in kazni, ker sodišče obremenilnim pričam radi njihove sovražnosti napram obtoženemu ni moglo verjeti. G. Hoffmann je bil takoj izpuščen na prosto. Nihče pa mu seveda ne more povrniti ponižanja, ki mu je bilo povzročeno z aretacijo in skrbi rodbine.

Dobra hrana v Javni kuhinji na Slomškovem trgu 6: v A-razredu opoldne in zvečer Din 8,30, v B-razredu Din 12,30, v C-razredu Din 14,30. Priglašajte se!

Starši, pozor! Opozarjamo Vas, da kupujete v bodoče vse šolske potrebščine za svojo deco v trgovini Ljudske tiskarne, Slomškov trg 6. Čitajte današnji oglas in letak!

Celje.

Celjska mestna občina in stanovanjska akcija. Na petkovi seji je celjski občinski svet votiral nadaljnje posojilo v znesku 600.000 Din za stanovanjsko akcijo. Iz tega zneska bo občina dajala sicer le posojila graditeljem, vendar že nekaj, čeprav občino to malo stane. Dosele je bilo z mestno podporo zgrajenih 11 hiš. — Večja mesta v dravski banovini, ki imajo tudi desetkrat večjo stanovanjsko bedo, pa obravnavajo to vprašanje bolj kot pastorko, češ, da je dovolj stanovanj, da ni denarja in da se ne rentira. Seveda, če se slabo gospodari.

Trbovlje.

Prijatelj prirode. V nedeljo, dne 28. tm. se vrši v dvorani Del. doma ob 9. uri dopolne ustanovni občni zbor podružnice

Prijatelja prirode. Vabljeno so vsi člani pa tudi oni, ki imajo namen pristopiti k društvu. Zanimanje za planinarstvo, ki je zadnji čas zavladalo med našim delavstvom, posebno med mladino, je razveseljiv pojav. Saj je le na ta način mogoče, da pride ob svojem prostem času ven iz zaduhlih stanovanj in gostin v prosto naravo. Pot je začrtana, samo krepko in vztrajno naprej!

Kino »Svoboda« pripravlja novo senzacijo za trboveljsko publiko; v kratkem času prične s predvajanjem zvočnih filmov na najboljši evropski tonaparaturi. Program je sestavljen za letošnjo sezono popolnoma velemestno ter so na sporedu sami stodstotni nemški zvočni filmi. Uprava kina se ni ustrašila ogromnih nabavnih stroškov, kjer hoče svoji publiko nuditi vse ono, kar znore današnja moderna tehnika.

Ruše.

Gradba novega šolskega poslopja. — Tukaj so začeli graditi težko pričakovano osnovno šolo. Podjetji Jelenc & Slajmer in Živic bosta izvršila betonska in zidarska dela. Upati je, da bo stavba še to jesen pod streho. — Tehnična predela na pohorski cesti k Arehu se tudi nadaljujejo. — **Vodovodna zadruga** bo tudi še to leto začela s svojimi deli.

Tržič.

Javna prošnja na direkcijo drž. železnic v Ljubljani. Tržiški občinski odbor je že lansko leto zaprosil za spremembo zimskega voznega reda na progi Kranj—Tržič, vendar iz nerazumljivih razlogov brezuspešno. Vsled tega prosimo tem potom, da se uvede nedeljski zjutranji vlak tako v prometu kakor v poletnem času, da se s tem omogoči v tukajšnjih industrijskih podjetjih zaposlenim delavcem, kateri stanujejo od

Ljubljane naprej, vsaj ob nedeljah in praznikih obisk svojece v svrhu ureditve družinskih razmer itd. v enem dnevu. In ne samo delavstvu bi bilo s tem pomagano, temveč tudi ostalemu občinstvu tega okraja. Kdor mora namreč danes po opravkih iz Tržiča v Ljubljano, še neka-ko opravi v enem dnevu, ne sme se pa podati recimo par postaj dalje; temu že ne zadostuje en dan za povratek. — Železniška uprava s to spremembo nima nikakih prometnih kakor tudi ne finančnih ovir; vsled tega upamo, da bo ta skromna in upravičena prošnja uslišana. — Več interesentov.

Ali si že član »Cankarjeve družbe«? Poskrbi, da bodo tudi Tvoji prijatelji postali naročniki. Za 20 Din dobite štiri lepe knjige.

„Prijatelj prirode“.

Prijatelj prirode, Maribor. V nedeljo, 28. t. m., izlet na Roglo. Odhod iz Maribora ob 5,30 do Zreč, nazaj na Sv. Lovrenc. Prijave se prevzemajo v društvenem lokalu v sredo dne 24. t. m. ob pol 20. uri. — V ponedeljek 29. sept. članski večer ob pol 20. uri.

Šolske torbice in nahrbtnike
v veliki izbiri priporoča

I. KRAVOS

Maribor, Aleksandrova cesta št. 13

NOVI VINSKI MOŠT

beli in črni se toči liter Din 10.—, čez ulico Din 9.—

J. Povodnik, Maribor, Rotovski trg 8

VSE za pisarno
in za šolo!

V soboto, dne 13. septembra je bila otvorjena

NOVA TRGOVINA S PAPIRJEM

Ljudske tiskarne Maribor
na Slomškovem trgu 6

Vabimo vse, da poskusijo kupiti pri nas.
Jamčimo dobro blago in konkurenčne cene!

MALA NAZNANILA.

Vsi letni naročniki dobe **zastoni**

14 karatno originalno ameriškansko

zlato nalivno pero

Zahtevajte takoj brezplačno na ogled „Radio welt“. Naroča se Administration der „Radio welt“ Wien I, Pestalozziggasse Nr. 6, ki prinaša obširne radioprograme, interesantne slike in ima lepo urejene poučne tehnične članke.

Gramofone in šivalne stroje vseh vrst popravlja najceneje meh. del.

Justin Gustinčič

Maribor, Tattenbachova ulica št. 14

Velika zaloga gramofonov in plošč znamke »Columbia« in več drugih znamk.

Naročajte

novo izišlo knjigo

„Taškent“

kruha bogato mesto

od Aleksandra Neverova. Prevod preskrbel I. Vuk. Knjiga je lepo opremljena v kartonskih platnicah in stane 17 Din, v platno vezana 28 Din. Dobi se pri založništvu mesečnika „Svoboda“ Ljubljana in v vseh knjigarnah.

Elektrotehnična delavnica PRATTES & TRABI,
Maribor, Vodnikov trg št. 3.

Popravlja vseh vrst električnih strojev in aparatov, novo ovijanje sežganih elektromotorjev, dynamo-strojev, transformatorjev itd. Lastna preizkuševalnica, točna in kulantna postrežba, zmerne cene, nakup in prodaja porabljenih motorjev in dynamo-strojev.

Vulkaniziranje

Gumiji za avtomobile, kolesa, snežne čevlje, galoše itd. se sprejemajo v popravilo po solidnih cenah.

PETELIN, Maribor, Glavni trg 4.

V tekstilnem bazarju Vetrinjska ulica št. 15
Maribor

se dobi pristno angleško sukno za obleke, plašče, svilo, platno itd. po najnižjih cenah. — Oglejte si izložbe.

ČITAJTE!

novo izišlo, socijalno dramo Rudolfa

Golouha

KRIZA.

Naroča se pri upravi »Delavske Politike« v Mariboru, Ruška cesta 5. Vsaka naša knjižnica, vsak naš čitatelj mora naročiti to našo najboljšo socijalno dramo.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. - Telefon šte. 2324.

Nalagajte svoje prihranke

v Štajerski hranilnici in posojilnici
v Mariboru, Rotovski trg št. 6.

Posojila dajemo po ugodnih pogojih!

Vloge obrestujemo po 7%
proti trimesečni odpovedi.

